

Beslut

Datum

2020-11-09

Dnr (anges vid skriftväxling)

511-4347-2020

Dossiernr

NVR 2046856

Beslut för bildande av naturreservatet Övre Rånddalen

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Övre Rånddalen

NVR-id: 2046856

Kommun: Härjedalen

Län: Jämtland

Fastighetskarta: 69D1iS, 69D1jS, 69D0jN, 69D0iN

Lägesbeskrivning: Cirka 3 kilometer norr om Högvålen och
cirka 17 kilometer sydost om Tännäs

Centrumkoordinater: N: 6909937 E: 392202 (SWEREF99 TM)

Fastigheter: Del av Tännäs Kyrkby 44:1 och Högvålen
7:1

Ägare: Staten genom Statens Fastighetsverk

Förvaltare: Länsstyrelsen Jämtlands län

Totalareal: 4266 hektar, varav 1560 hektar produktiv
skogsmark

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	3
Beskrivning av området	3
Föreskrifter	5
Undantag från föreskrifterna	6
Skötselplan.....	7
Redogörelse för ärendet	7
Ärendets beredning	7
Synpunkter på förslaget till beslut	8
Länsstyrelsens bedömning	8
Naturvärdesinventeringar.....	9
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	10
Konsekvensutredning	10
Upplysningar	11
Bilagor	12

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Övre Råndalen**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets orörda brandpräglade naturskogar, oreglerade och limnologiskt värdefulla vattendrag samt andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet ska uppnås genom att skogsmark, myr, sjöar och vattendrag samt övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt. Brandpräglade delar av skogsmarken bör naturvårdsbrännas i lämpliga intervall.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Större område med sammanhängande urskogsartad, brandpräglad tallskog med god åldersspridning och bränd, solbelyst död ved samt arter knutna till dessa substrat.
- Nationellt värdefulla, oreglerade sjöar och vattendrag där det finns en värdefull bottenfauna.

Beskrivning av området

Övre Råndalen är beläget cirka 17 kilometer sydost om Tännäs och cirka 3 kilometer norr om Högvålen i Härjedalens kommun. Området utgörs av en dalgång med flera småsjöar sammanlänkade av ån Rånden som gett dalen dess namn. Runt sjöarna breder flera

små och stora myrar ut sig. Området i dalgången är småkuperat där ändmoräner bildar flertalet mindre åsformationer och i norr övergår området till lågfjäll. Altituden varierar i området mestadels mellan 680 -750 meter över havet men i nordöst når områdets högst topp, Stor-Stoåsen, 910 meters höjd. Berggrunden består mestadels av bergarterna dolomit och konglomerat, genomkorsande av diabasgångar. Norr om Brändåsen förekommer det även ett parti med granit. Den dominerande jordarten i området är sandig till blockig morän. Ändmoränerna i dalgången som sträcker sig en bit uppför sluttningarna är för det mesta storblockiga. På högre höjd är marken småblockig. Längst med östra sidan av Brändåsvallen förekommer det torvmark och på östsidan av Stor-Stoåsen ligger berget i dagen.

Vattnet i området är påfallande orört och terrängen med ändmoräner gör att ån Rånden slingrar sig ordentligt och öppnar upp sig i mindre sjöar. Vattenmiljöerna innehåller en rik och sällsynt bottenfauna med arter såsom kräftdjuret *Gammarus pulex* och arter av dagsländor inom släktet *Ephemera spp.* Dessa är beroende av klara syrerika vatten med grus och stenbotten. Vidare är vattendragen viktiga för både fjällröding (*Salvelinus alpinus*) och harr (*Thymallus thymallus*).

Skogen i området består till största delen gles, brandpräglad tallskog på mark av framförallt ljungtyp och lavtyp med inslag av mindre områden med blåbärstyp. Det finns gott om spår efter bränder i form av torrakor, högstubbar och brandljud på levande såväl som döda träd i hela området. Den torra brända veden i kombination med stort ljusinsläpp gynnar rödlistade arter såsom varglav (*Letharia vulpina*) och dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*) som har hittats i området.

Skogen är till stor del på gränsen till impediment framförallt upp mot höjderna. Lågvuxen björk förekommer i hela området, speciellt ner mot myrarna. Den gran som finns i området växer framförallt i dungar vid bäckarna och fuktstråk på sluttningarna, i så kallade brandrefugier (områden som sällan brinner på grund av skyddat läge i terrängen eller hög markfuktighet).

Området har påverkats av dimensionsavverkningar, dock inte kraftiga sådana. Därför är stora delar av skogen fortfarande urskogsartad med mycket gamla träd och god åldersspridning, 150-250 år. De äldsta och orördaste delarna finns framför allt mot Hjällåsens västsluttning.

En mer omfattande beskrivning finns i skötselplanen, bilaga 3.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra ny byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning eller bro,
2. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
3. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
4. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
5. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
6. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
7. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
8. införa för området främmande växt- eller djurart,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
10. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt bilaga 1,

2. uppsättning och underhåll av informationstavlor vid platser som markeras på karta, bilaga 1,
3. naturvårdsbränning samt anläggande av mineraljordssträngar för brandavgränsning, transport av bränningsutrustning med motorfordon och dylikt för att kunna genomföra åtgärden,
4. borttagning av främmande arter genom mekaniska metoder,
5. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte,
6. kalkningsverksamhet i området markerat på karta, bilaga 1.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. plocka och samla in arter av olika slag, med undantag av bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
3. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,
4. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan skall inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel enligt undantag i terrängkörningsförfordningen (1978:594),
- c) att framföra motordrivet fordon i räddningstjänst och vid sjukfall,
- d) länsstyrelsepersonal att i tjänsteärendet framföra motordrivet fordon,
- e) jakt enligt jaktlag (1987:259),
- f) fiske enligt fiskeförvaltande organisations regler,
- g) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med lättare terränggående motorfordon (≤ 450 kg),
- h) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt,
- i) röjning av befintliga siktgator runt jakttorn,

- j) att underhålla befintliga byggnader samt att underhålla mark, inklusive röjning av buskvegetation, inom ett avstånd av 15 meter från byggnaden,
- k) underhåll av befintliga stigar och skoter/vinterleder inklusive broar, markerade på karta bilaga 1, vilket kan innebära att röja bort buskar och mindre träd, kapa och flytta fallna träd, underhålla befintliga spänger och anlägga ny spång där stigar korsar blöt mark. Fällda träd ska lämnas i naturreservatet,
- l) normalt underhåll av befintlig väg som gränsar till naturreservatet och som markeras på karta, bilaga 1, innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 4,
- m) underhåll av allmän väg som korsar naturreservatet och som markeras på karta, bilaga 1.

Efter särskilt tillstånd från Länsstyrelsen skall A och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

- n) uppförande av jaktorn på ny plats,
- o) skötsel av forn- och kulturlämningar, vilket kan innebära fällning av träd. Fällda träd ska lämnas i naturreservatet.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 3, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

År 2003 - 2004 genomförde Länsstyrelsen inventeringar av skyddsvärda naturskogar och urskogsartade skogar på statlig mark (SNUS). Övre Rånddalen var ett av områdena vars naturvärden bedömdes vara lämpliga att skydda formellt genom naturreservat. 2006 skedde samråd med Statens fastighetsverk angående skyddsvärda statliga skogar i bland annat Jämtlands län. Samma år ansökte Naturvårdsverket till Lantmäteriet om lantmåteriförrättningar för området. I maj 2015 avslutade lantmäteriet inmätning av Övre Rånddalen. Ändringar av den föreslagna naturreservatsgränsen gjordes utifrån önskemål från markägaren Statens Fastighetsverk.

Under 2020 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Totalt har 10 yttranden inkommit varav 7 utan erinran.

Jägareförbundet anser att undantagen från föreskrifterna bör kompletteras med ett undantag gällande röjning av befintliga siktgator runt jaktorn. Länsstyrelsen har lagt till ett sådant undantag i undantag från föreskrifter.

Trafikverket har uppmärksammat att reservatets gräns i nordost gränsar till den allmänna vägen 311. Länsstyrelsen har för att förtydliga att underhåll av allmän väg är tillåtet lagt till undantag från föreskrifterna angående vägskötsel. Länsstyrelsen har även lagt till ett undantag från föreskrifterna avseende normalt vägunderhåll för enskild väg som tangerar reservatet samt en bilaga med information om vad som avser normalt vägunderhåll inom naturreservatet.

Sametinget anser att hänsyn ska tas även till andra samiska intressen än renskötsel i området såsom jakt, fiske och slöjd. Länsstyrelsen har inte infört några förbud mot jakt eller fiske. Slöjd är en verksamhet som regleras av rennäringslagstiftningen och är därför inte förbjuden dock hoppas länsstyrelsen att det vid slöjdverksamhet tas hänsyn till naturreservatets syfte. I övrigt anser Sametinget att naturreservatet är förenligt med renskötsel och samiska intressen under förutsättning att berörda samebyars inställning inhämtas och beaktas vid beslut samt att renskötseln och andra samiska intressen respekteras och visas hänsyn i fortsatt förvaltning. Länsstyrelsens arbetar för samförstånd med samebyarna vid bildande och förvaltning av naturreservat. Samråd ska hållas med samebyar inför planeringen av större skötselåtgärder inom reservatsområdet, vilket omnämns i skötselplanen. Berörda samebyar har delgivits förslaget till beslut om naturreservatet och inga synpunkter har inkommit.

Länsstyrelsens bedömning

Området består av ett stort sammanhängande urskogsartat tallskogsområde med brandprägel samt orörda och värdefulla

vatten och myrar. Tallskogen håller på flera håll en hög ålder och god åldersspridning vilket med det stora inslaget av döda stående och liggande träd ger området mycket höga naturvärden. Då naturförhållandena varierar kraftigt med terrängen gynnas ett brett spektrum av arter, varav flera rödlistade, vilket gör att området är mycket angeläget att bevara.

Området ingår vidare i en skoglig värdetrakt, enligt *Nationell strategi för formellt skydd av skog* ska områden inom sådana vara prioriterade för områdesskydd. Vidare pekats urskogsartade skogsmiljöer ut som områden som enligt strategin ska prioriteras för formellt skydd. Vattendragen och myrarna i området ligger inom värdetrakt för limniska värdefulla vattendrag och en rik bottenfauna har noterats i Rånden.

För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. Länsstyrelsen har bedömt att området därför bör förklaras som naturreservat.

Länsstyrelsen bedömer också att områdets höga naturvärden knutna till den brandpräglade tallskogen skulle gynnas av naturvårdsbränning.

Vidare bedömer Länsstyrelsen att kalkning kan behövas för att bevara områdets prioriterade bevarandevärden knutna till vattenmiljöer. Kalkning kan även medföra skada på andra arter eller livsmiljöer, särskilt knutna till våtmark. Länsstyrelsen bedömer därför att denna verksamhet ska utföras inom ett begränsat område för att undvika skador på omgivningarna.

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Levande skogar*, *Storlagen fjällmiljö*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

Inga riktade naturvärdesinventeringar har utförts efter SNUS-inventeringen.

Statens Fastighetsverk har angett en totalt 204 hektar stor del av naturreservatet som nyckelbiotop.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Naturreservatet ingår i område av riksintresse för rennäring (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). För att värna riksintresset för rennäring ska särskild hänsyn tas till renbetet. För att värna riksintresset för rennäring ska särskild hänsyn tas till renbetet vid bildande och förvaltning av Övre Rånddalens naturreservat. Att skogsmarken, i och med bildande av naturreservat, undantas från modernt skogsbruk bedöms bidra till att områdets värde för rennäringen bevaras. På samma sätt är naturvårdsbränning som förvaltningsinriktning sannolikt en förutsättning för att på lång sikt säkerställa ett bra bete medan åtgärden på kort och medellång sikt kan ha negativ inverkan på betet. I samband med framtagande av bränningsplan för naturreservatet ska samråd med berörd sameby ske för att ståndortsanpassa förvaltningen så att eventuella negativa effekter, ur betessynpunkt, reduceras.

Naturreservatet ligger även inom riksintresseområde för rörligt friluftsliv (enligt 4 kap. 1 och 2 § miljöbalken). Bildandet av naturreservatet bedöms av Länsstyrelsen vara förenligt med detta riksintresse.

Gällande översiktsplan för Härjedalens kommun antogs 2004 och anger ingen specifik markanvändning för det aktuella området. Länsstyrelsen bedömer därmed att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Jöran Hägglund. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, chefsjurist Jon Paulsson, chef för naturskydd och förvaltning Per D Sander samt handläggare Maria Noro-Larsson, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Göran Hägglund
(beslutande)

Maria Noro-Larsson
(föredragande)

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Tidningen Härjedalen, Östersundsposten och Länstidningen. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet.

Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder kan tillåtas inom naturreservatets gränser, i enlighet med aktuell strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden, framtagna av Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken,
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplan
- 3a. Skötselplankarta
4. Underhåll av väg

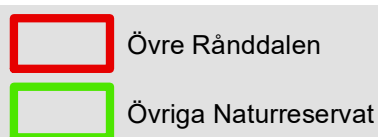
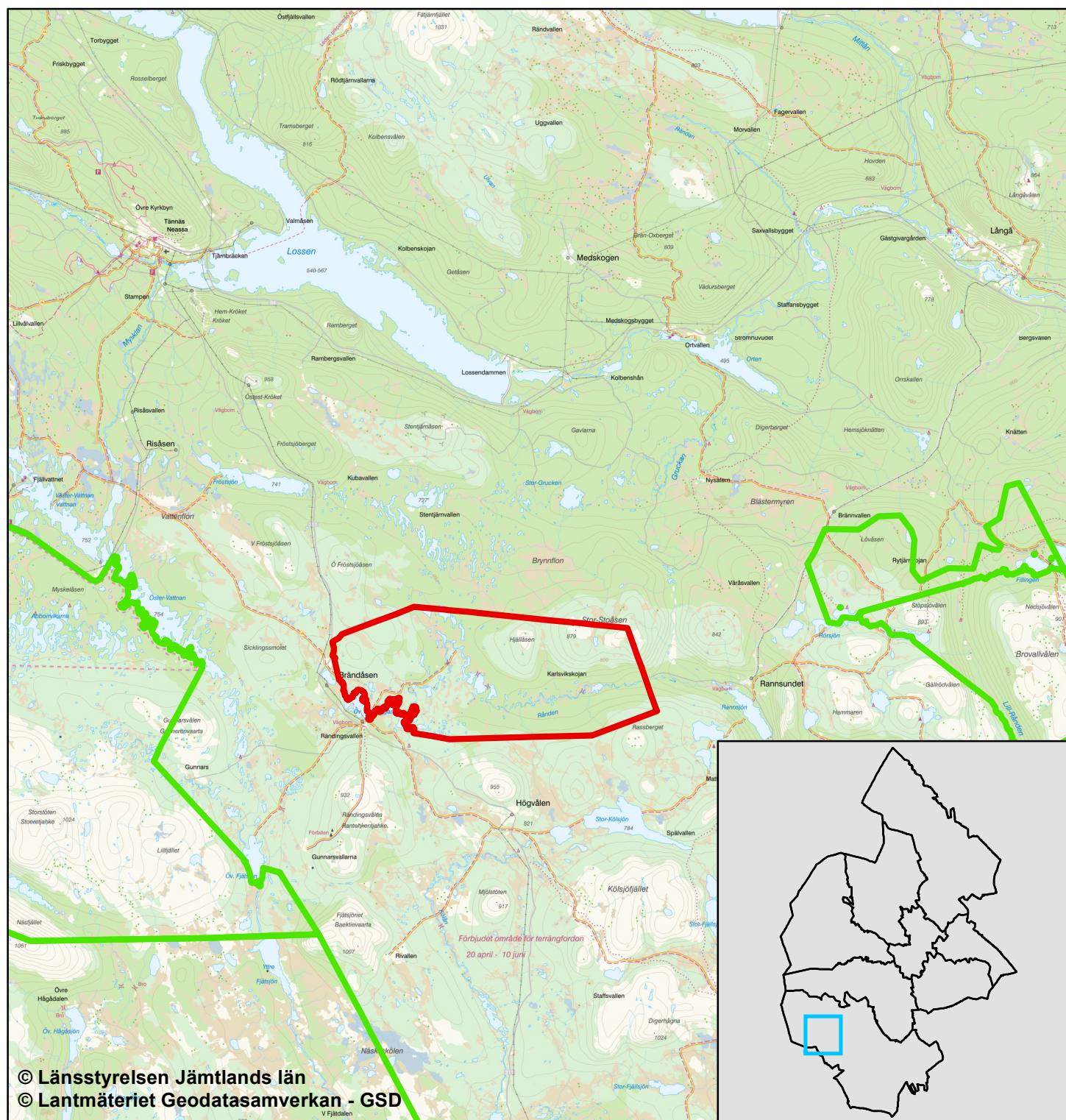
© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

-

Skala 1:70 000

Översiktskarta Naturreservatet Övre Rånddalen

0 10 Km

Skala 1:200 000

Förslag till Skötselplan för naturreservatet Övre Råndalen

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning	2
Prioriterade bevarandevärden	5
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP).....	5
PLANDEL.....	6
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	6
Skötselområde A – Brandpräglad tall- och barrblandskog, sjöar och vattendrag samt myr och fjällhed (4266 hektar)	6
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	7
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	8
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	8
Övriga uppgifter.....	8
Bränningsplan.....	8
Uppföljning	8
Tillsyn.....	9
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	9
Källförteckning	9

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets orörda brandpräglade naturskogar, oreglerade och limnologiskt värdefulla vattendrag samt andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet ska uppnås genom att skogsmark, myr, sjöar och vattendrag samt övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt. Brandpräglade delar av skogsmarken bör naturvårdsbrännas i lämpliga intervall.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Övre Rånddalen
Län	Jämtland
Kommun	Härjedalen
Fastigheter	Del av Tännäs Kyrkby 44:1 och del av Högvålen 7:1
Markägare	Staten genom Statens Fastighetsverk
Areal	4266 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet Övre Rånddalen ligger i Härjedalens kommun, cirka 17 kilometer sydost om Tännäs och cirka 3 kilometer norr om Högvålen. Naturreservatet består av ett 4266 hektar stort lågfjällsområde med myrar och skogsmark kring ån Rånden. Rånden slingrar sig genom en bred dalgång i ett landskap med myrar och skogsmark. Dalgången utgör huvuddelen av reservatet och altituden varierar där mellan 680 till 750 meter över havet. I norr gränsar naturreservatet mot lågfjäll där naturreservatets högsta topp, Stor Storåsen når 910 meter över havet.

Geologiska förhållanden

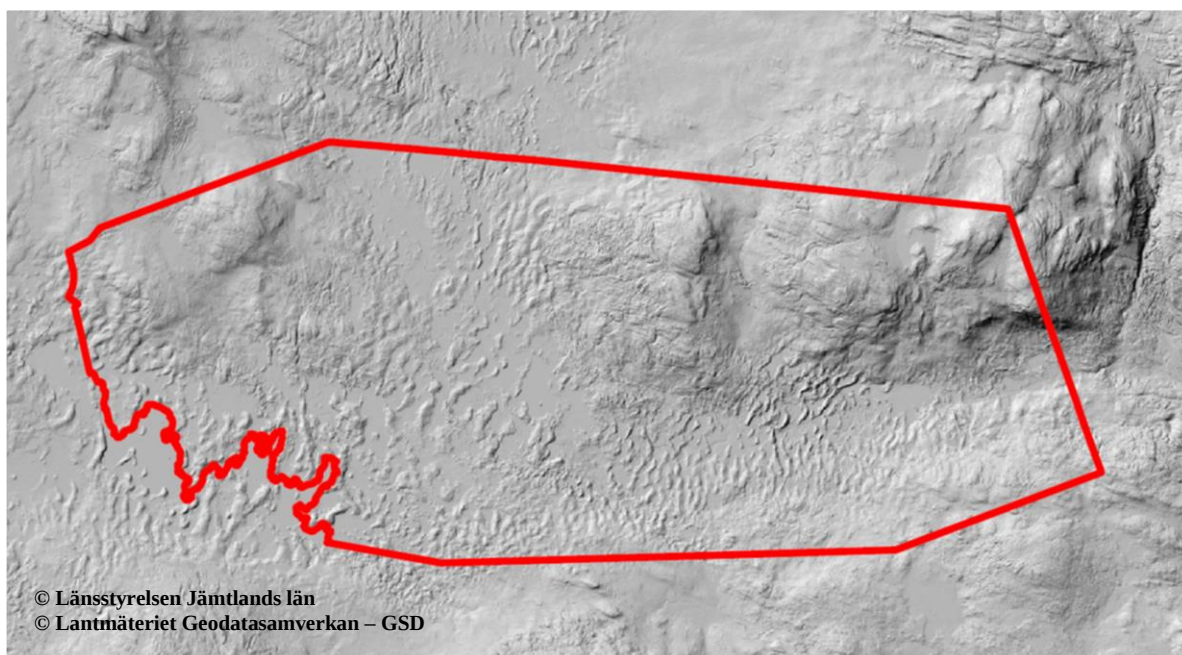
Berggrunden utgörs till största delen av konglomerat och dolomit med inslag av diabasgångar. Norr om Brändåsvallen finns ett område med granit. Jordarterna i området utgörs till stor del av ändmoräner, ås-formationer som bildats under istiden i fronten på en glaciär. Då glaciären smälte bildades flera ändmoräner efter varandra. Detta gör att området i dalgången är

småkuperat. Uppåt bergssidorna övergår moränen till blockig morän som fortsätter en bit upp längst med bergssidorna. Det förekommer även partier med sandig morän. Öster om Brändåsvallen finns ett större torvområde.

Vattendrag och våtmarker

I dalgången finns det många myrar och småsjöar som sammanlänkas av ån Rånden. Rånden slingrar sig kraftigt mellan ändmoränåsarna och växlar mellan forsande sträckor och småsjöar. I ån och de sammanlänkade småsjöarna finns populationer av öring (*Salmo trutta*), fjällröding (*Salvelinus alpinus*), harr (*Thymallus thymallus*) och sik (*Coregonus lavaretus*). Vattnet har också en värdefull bottenfauna med påträffade arter såsom kräftdjuret *Gammarus pulex*, dagsländor inom släktet *Ephemera spp*, samt bäcksländan (*Dinocras cephalotes*). Dessa arter är beroende av rent, klart och syrerikt vatten med grusig, sandig och stenig botten samt mjukbottnar för reproduktion vilket finns i lugnare delar av sjöarna. Denna bottenfauna klarar inte pH värden under 6,0 och är därför sällsynt och känslig mot försurning. Myrarna i området är fattigkärn uppbyggda av vitmossor, men vissa myrar har tidigare kalkats och kan ha karaktär av rikkärn.

Höjdsuggningsmodell som tydliggör landskapets terrängformer.

Skogen

Skogen i området gränsar till att vara impediment framför allt uppåt höjderna i nordväst. Ungefär 80% av skogsarealen består av urskogsartad brandpräglad tallskog belägen på lågbonitär mark med ljung-, lav- och blåbärstyper i markvegetationen. På ändmoränernas ryggar, som bitvis är mycket blockiga och glest trädbevuxna, växer det oftast mycket gammal tallskog. Spår av brand finns i hela området i form av torrakor, brandhögstubbar och brandljud (brandskador på barken som blottar veden) på levande såväl som döda träd. Lågor

är inte lika vanligt förekommande, antagligen på grund av dimensionsavverkningen som skett i området, och liggande död ved återfinns till stor del i form av lumpade stammar.

Skogens ålder är i hela området varierad och ligger oftast mellan 150-250 år med de äldsta träden i området runt västra Hjällåsen. Det finns även en liten del granskog i området, belägen i så kallade brandrefuiger, det vill säga delar av brandpräglade områden såsom svackor med fuktdrag där elden inte får fäste och granen därför kan växa relativt ostört under lång tid. Granen växer i naturreservatet koncentrerad i dungar vid bäckar och fuktstråk. Det finns även mycket björk i området som för det mesta är lågvuxen, framförallt ner mot myrarna där den växer under äldre tallöverståndare.

Naturvårdsarter

Någon systematisk artinventering har inte utförts i området men det har ändå hittats rödlistade arter såsom dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*), NT, knottrig blåslav (*Hypogymnia bitteri*), NT, och varglav (*Letharia vulpina*), NT. Dessa är beroende av brandpräglad död ved och skogar med stort ljusinsläpp vilket det finns gott om i området. Vidare är stort ljusinsläpp viktigt speciellt för varglaven som hittats spritt i stora delar av området. På lövträden i området har man hittat skrovellav (*Lobaria scrobiculata*), NT. Alla arterna ovan är också utpekade som signalarter (S).

Rödlistade arter kategoriserade enligt ArtDatabanken 2020: *EN* = starkt hotad, *VU* = sårbar, *NT* = nära hotad. *S* = Signalart (Skogsstyrelsen 2000, 2002).

Kulturhistoria

Inom naturreservatet finns ett stort antal forn- och kulturlämningar registrerade. Runt mittersjön och Fisklöstjärn har det registrerats 13 stycken skärvtensförekomster. Två platser har registrerats som boplatser (L 1946:9538) och boplatsvall (L1946:8920). Även en kåtatomt (L1946:8055), plats med tradition (L 1946:8054) och en fäbodvall, Brändåsvallen, finns registrerade i området. Lämningarna finns registrerade i Riksantikvarieämbetet och fäboden även i fäbodinventeringen för Härjedalens kommun, Tännäs socken nummer 6.

Större delen av Övre Rånddalen har påverkats av dimensionsavverkningarna. Avverkningarna har dock inte varit så kraftiga, troligen på grund av den besvärliga terrängen. Därför är skogen fortfarande till stor del urskogsartad med många mycket gamla träd, speciellt vid västra Hjällåsens sluttning som är mest orört.

Rennäring

Området där naturreservatet är beläget ligger inom året runt renbetesland inom Ruvhten Sijte samebys renskötselområde och är även utpekad som kärnområde av riksintresse för rennäringen (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). I nordöstra delen av naturreservatet finns ett renstängsel.

Friluftsliv

Området nyttjas så vitt Länsstyrelsen känner till för främst för jakt, fiske och bärplockning. Övre Rånddalen ligger inom område där småviltsjakten upplåts av Länsstyrelsen. Historiskt har stigar inne i naturreservatet använts som färdleder mellan byar och till fäbodan. Idag används de främst i syfte att fiska, jaga, plocka bär eller ta sig till stugor inne i området. Det finns för dessa ändamål även några broar över vattendraget Rånden.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Större område med sammanhängande urskogsartad, brandpräglad tallskog med god åldersspridning och bränd, solbelyst död ved samt arter knutna till dessa substrat.
- Nationellt värdefulla, oreglerade sjöar och vattendrag där det finns en värdefull bottenfauna.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP)

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	Kommentar
Utter (<i>Lutra lutra</i>)	Utter har siktats i naturreservatet och åtgärdsprogrammet har beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Brandinsekter i boreal skog	Ingen av de berörda arterna har noterats i naturreservatet. Då naturvårdsbränning är en av de föreslagna skötselåtgärderna så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Skalbaggar på nyligen död tall	Ingen av de berörda arterna har noterats i naturreservatet. Då målet med naturreservatets förvaltning är att mängden död tallved ska öka har så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Skalbaggar på äldre död tallved	Ingen av de berörda arterna har noterats i naturreservatet. Då målet med naturreservatets förvaltning är att mängden död tallved ska öka har så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet består av ett skötselområde (A) med brandpräglad urskogsartad tallskog, vattendrag, våtmarker och fjällhedar.

Skötselområde A – Brandpräglad tall- och barrblandskog, sjöar och vattendrag samt myr och fjällhed (4266 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av områden som till stor del består av 150-250-årig, tydligt brandpräglad och urskogsartad tallskog omgiven av myrområden och våtmarker, samt fjällhedar längre upp i terrängen.

Område A 1 utgör 3890 hektar. I delområdet har bränder varit en tydlig naturlig störning som har skapat död ved av bränd karaktär vilket är viktigt för flera rödlistade arter inom artgrupperna lavar, mossor och insekter. Denna störning har också gjort skogen ljusare vilket har gynnat lövträd och lavar som växer på dessa under ljusa förhållanden. Genom dalgången slingrar sig det oreglerade vattendraget Rånden med strömsträckor och sel, omgiven av anslutande sjöar och våtmarker. Vid våtmarkerna finns brandrefugier där äldre granskog växer i dungar. Våtmarkerna hålls på sina håll öppna genom strömning av rörligt grundvatten, i övrigt styr saknas yttre störningar och intern dynamik styr vilket leder till succesiv och långsam igenväxning. Områdets högst belägna delar utgörs av kalfjäll och fjällhedar.

Område A2 utgörs av ett 376 hektar stort våtmarksområde med brandpräglad skog på åsarna, myrholmarna och i kanten av myrmarkerna. Skogen styrs av samma dynamik och håller

samma strukturer som skogen i delområde A1. Våtmarken i delområde A2 har under senare hälften av 1900 talet utsatts för kalkning i syfte att motverka försurning i sjöar och vattendrag. Alla vattendrag och sjöar i reservatet har klara syrerika vatten med högt pH-värde (>6) och sand-, grus- och stenbottnar som gynnar en känslig bottenfauna.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av urskogsartad brandpräglad tall- och barrblandskog och fortsatt oreglerade vattendrag och sjöar med ett pH över 6 samt andra ingående naturtyper såsom myrar och fjällhedar.

Skötselområdets skogar och dessas struktur och sammansättning ska huvudsakligen vara tydligt präglad av brand. Branden ska ha en roll i områdets fortsatta utveckling. I perioder efter brand/bränning är delområden öppna och präglade av betydande mängder död ved. I senare stadier efter brand är områdena mer slutna. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter (se områdesbeskrivningen).

Skötselområdets vattenmiljöer ska fortsatt vara oreglerade med naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden, strandzoner med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser. Vidare ska områdets vatten fortsatt hålla en hög vattenkvalité med ett högt pH (>6). Gynnsamt tillstånd ska råda för områdets bottenfauna och fiskbestånd. Skötselområdets areal ska vara 4266 hektar.

Förvaltningsinriktning

Fri utveckling med naturvårdsbränning i skogsmark.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för naturvårdsbränning i delområdena A1 och A2 samt utförande av åtgärder enligt den planen vilket förutom bränning kan innebära fällning av träd och upprättande av brandgator med mera.

Dessutom ska följande lägre prioriterade skötselåtgärd vara möjlig att utföra:

- Kalkning vid behov inom delområde A2, markerat på bilaga 1. Vid behov menas om det upptäcks att pH-värdet i Rånden understiger eller riskerar understiga pH 6, vilket skulle missgynna de biologiska värdena kopplade till vattenmiljön.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Övre Rånddalen är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas så vitt Länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för jakt, fiske, utflykter och bärplockning. Det finns stigar i området, vilka inte förvaltas av länsstyrelsen. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett förändrat besöksstryck.

Bevarandemål

I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

- Informationstavlor för naturreservatet sätts upp vid områdets entréer.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov
	Uppsättning av två informationstavlor.	1	Inom 1 år	Löpande underhåll
A1 och A2	Naturvårdsbränning.	1	Enligt bränningsplan	Enligt bränningsplan
A2	Kalkning	2	Vid behov	Återkommande vid behov

Övriga uppgifter

Bränningsplan

Syftet med en bränningsplan är bland annat att tydligt redovisa bränningsområdets avgränsning (geografiskt och i terrängen), beskriva kvalitativa mål med bränningen ur naturvårdessynpunkt samt att tydliggöra bränningens planering ur säkerhetssynpunkt. I samband med bränningsplaneringen ska samråd med berörd sameby ske.

Vidare ska vid framtagandet av bränningsplan hänsyn tas till områdets forn- och kulturlämningar

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

- Härjedalens kommun 2004, Översiktsplan Härjedalens kommun.
- Länsstyrelsen i Jämtlands län 2012. Strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden i Jämtlands län 2012-2021. Diariennr. 511-3838-2012.
- Naturvårdsverket 2005. Naturvårdsbränning. Vägledning för brand och bränning i skyddad skog. Naturvårdsverkets Rapport 5438.
- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket rapport 5610.
- Naturvårdsverket 2013. Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018. Naturvårdsverket rapport 6599.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018. Naturvårdsverket rapport 6629.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för utter (*Lutra lutra*), 2006-2010. Naturvårdsverket rapport 5614.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skyddad skog.
- Naturvårdsverket. Skyddsvärda statliga skogar - Samråd om områden på Statens fastighetsverks markinnehav i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län. Rapport 5573. Maj 2006.
- Skogsstyrelsen 2019. Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Källor på internet

- Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. <https://www.artportalen.se/>
- Naturvårdsverket. Vägledningar för svenska naturtyper och arter i EU:s naturvårdsdirektiv. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/>
- Naturvårdsverket. Vägledningar för arbetet med att bilda naturreservat.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

<https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturresevat/>

Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök

<https://www.raa.se/hitta-information/forsok/>

Sametinget. Underlag för planer. Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland

<https://www.sametinget.se/8382>

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Skogsdataportalen

<https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogsdataportalen/>

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Röddlistade arter i Sverige. <https://artfakta.se/>

Naturvårdsverket, Åtgärdsprogram för hotade arter, <http://www.naturvardsverket.se/Global-meny/Sok/?query=%C3%85tg%C3%A4rdsprogram+f%C3%B6r+bevarande+av+hotade+arter>

Ej tryckta källor

Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatabas 2020-01-20. ©

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatabas 2020-01-20. © Sveriges

geologiska undersökning (SGU)

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Underhåll av väg

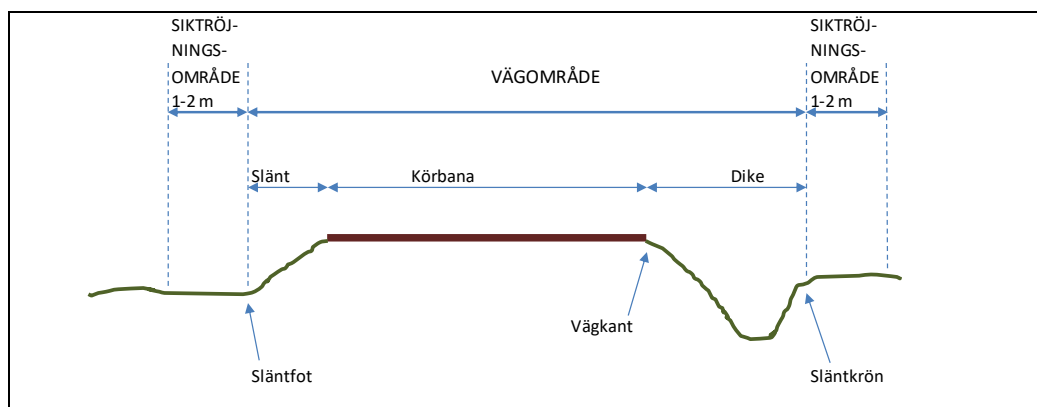
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

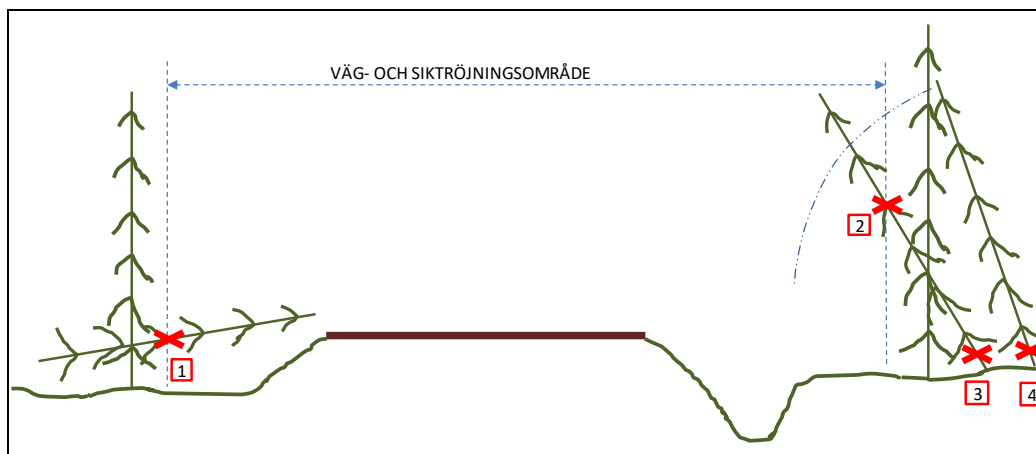
Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länssstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kanträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, skall väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.